

OLIV TA'LIMDA O'QUV TARBIYA JARAYONI KREATIV YONDASHUV ASOSIDA BOSHQARUV JARAYONLARI

*Avliyakulova Fotima Nusratovna,
Navoiy davlat pedagogika instituti
Ta'lim muassasalari boshqaruvi yo'nalishi 1-kurs magistranti*

АДМИНИСТРАТИВНЫЕ ПРОЦЕССЫ НА ОСНОВЕ ТВОРЧЕСКОГО ПОДХОДА ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ

*Авлиякулова Фатима Нусратовна,
магистрант 1 курса*

*Навоийского государственного педагогического института
Направление: управления образовательными учреждениями*

ADMINISTRATIVE PROCESSES BASED ON THE CREATIVE APPROACH OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN HIGHER EDUCATION

*Avliyakulova Fatima Nusratovna,
Navoi State Pedagogical Institute*

*1st year graduate in the direction of management of educational
institutions*

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'limda o'quv tarbiya jarayonini kreativ yondashuv asosida boshqaruv jarayonlari haqida ko'plab ilmiy ma'lumotlar berib o'tilgan. Bundan tashqari, Oliy ta'lim muassasalarining boshqaruv jarayonlarida kreativ yondashuvlarning integratsiyalashuvi, ularning ta'lim tajribasi va institutsional samaradorligini oshirishga ta'siriga e'tibor qaratiladi. Mazkur maqolada turli strategiyalarni, jumladan, qarorlar ishtirokida qabul qilish, moslashuvchan siyosatni loyihalash va texnologiyalardan innovatsion foydalanishni o'rganib, ijodiy boshqaruv oliy ta'limdagi zamonaviy muammolarni qanday hal qilishi mumkinligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: ijodiy ma'muriyat, oliy ma'lumot, ta'lim jarayonlari, ta'limdagi innovatsiyalar, ishtirok etish asosida qaror qabul qilish, moslashuvchan siyosat dizayni, ta'limda texnologiya, institutsional samaradorlik, talabalarning faolligi.

Аннотация: В данной статье дается много научной информации о процессах управления образовательным процессом в высшей школе на основе творческого подхода. Кроме того, уделяется внимание интеграции креативных подходов в управленческие процессы высших учебных заведений, их влиянию на улучшение образовательного опыта и институциональной эффективности. В этой статье исследуются различные стратегии, в том числе совместное принятие решений, разработка гибкой политики и инновационное использование технологий, чтобы показать, как креативный менеджмент может решить современные проблемы высшего образования.

Ключевые слова: креативное управление, высшее образование, образовательные процессы, образовательные инновации, совместное принятие решений, разработка адаптивной политики, технологии в образовании, институциональная эффективность, вовлечение студентов.

TAMADDUN NURI / THE LIGHT OF CIVILIZATION ISSN 2181-8258

2024-yil, 6-son (57) Ilmiy, ijtimoiy-falsafiy, madaniy-ma'rifiy, adabiy-badiiy jurnal

avliyakulovafotima@gmail.com

[https://orcid.org/](https://orcid.org/0009-0002-5611-4499)

[0009-0002-5611-4499](https://orcid.org/0009-0002-5611-4499)

+998958500045

Abstract: *In this article, a lot of scientific information is given about the processes of management of the educational process in higher education based on a creative approach. In addition, attention is paid to the integration of creative approaches in the administrative processes of higher education institutions, their impact on improving the educational experience and institutional efficiency. This article explores a variety of strategies, including participatory decision-making, flexible policy design, and the innovative use of technology, to show how creative management can address contemporary challenges in higher education.*

Keywords: *creative administration, higher education, educational processes, educational innovation, participatory decision-making, adaptive policy design, technology in education, institutional effectiveness, student engagement.*

KIRISH(BBEДEHИE/INTRODUCTION).

Mamlakatimizda ham ta'lim tizimiga katta e'tibor qaratilmoqda, yoshlarni bilim va malakali etib tarbiyalash, jahon taraqqiyotiga mos mutaxassislar tayyorlash maqsadida oliy ta'lim tizimi ham izchil rivojlantirilmoqda. Ertamiz egalari yosh avlodning hech kimdan kam bo'lmasdan, kamol topishi ularni har tomonlama komil inson bo'lib ulg'ayishlari uchun amalga oshirilayotgan islohotlarning eng asosiy sharti ta'lim olish ekanligi bugun barchamizga ayon. Ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida o'qitish tizimini rivojlantirish va jarayonlarni boshqarishning innovatsion mexanizmlarini shakllantirish eng muhim masalalardan hisoblanadi. Pedagogik jarayonni optimallashtirish, o'qitish sifatini oshirish hamda bilim, ko'nikma va malakalarni egallash samaradorligini rivojlantirish maqsadida oliy ta'lim muassasalarida innovatsion o'qitishni tashkil etish muhim hisoblanadi. Boshqarish faqat ishlab chiqarishgagina xos bo'lgan jarayon emas. Balki ijtimoiy sohalar, shuningdek, ta'lim tizimida ham boshqarishni to'g'ri tashkil etilishi juda muhim [1]. Hozirgi paytda yagona pedagogik jarayonni boshqarishga kreativ yondashish harakati kuchaydi. Bu esa intellektual salohiyati yuqori kadrlarni shakllantirish uchun o'ta muhim hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD (ЛИТЕРАТУРА И МЕТОД/ MATERIALS AND METHODS). Qonunchilik palatasi tomonidan 2020-yil 19-mayda qabul qilingan va Senat tomonidan 2020 yil 23-sentabrda ma'qullangan O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim, to'g'risida"gi O'RQ 637-sonli [2] qonunida ham ta'lim sifatini yaxshilash, talabalarning turli shakllarda ta'lim olishi (ishlab chiqarishdan ajralgan holda ta'lim olish (kunduzgi); ishlab chiqarishdan ajralmagan holda ta'lim olish (masofaviy, sirtqi, kechki); dual ta'lim;

oilada ta'lim olish va mustaqil ishi; katta yoshdagilarni o'qitish va ularga ta'lim berish; inklyuziv ta'lim; eksternat tartibidagi ta'lim; mudofaa, xavfsizlik va huquqni muhofaza qilish faoliyati sohasidagi kadrlarni tayyorlash) belgilab qo'yilgan. Shunday ekan, yuqoridagilarni inobatga olib mustaqil ta'limni tashkil etishni takomillastirish, mustaqil o'rganishga bo'lgan motivatsiyani kuchaytirish muhim vazifa hisoblanadi.

Oliy ta'limda o'quv tarbiya jarayonini kreativ yondashuv asosida boshqaruv jarayonlari ko'plab olimlarning ilmiy-tadqiqot ishlarida o'rganib chiqilgan. **Oliy ta'limdagi o'quv jarayoni** - talabalarning kasbiy va shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishga qaratilgan o'qitishning turli shakllari va usullarini o'z ichiga olgan murakkab tizimdir. Bu jarayon davlat standartlari va mehnat bozori talablariga muvofiq ishlab chiqilgan ta'lim dasturlariga asoslanadi.

Kreativ yondashuv deganda, ta'lim oluvchilarni faollashtiruvchi va mustaqil fikrlashga undovchi, ta'lim jarayonining markazida ta'lim oluvchi bo'lgan metodlar tushuniladi. Bu metodlar qo'llanganda ta'lim beruvchi ta'lim oluvchini faol ishtirok etishga chorlaydi. Ta'lim oluvchi butun jarayon davomida ishtirok etadi.

Kreativlik - shaxsning yaratuvchanlik, ijodkorlik xislatlari bilan bog'liq ko'nikmalar majmui sifatida namoyon bo'ladi. Kreativlik o'z ichiga muammolarga nisbatan yuqori darajadagi sezgirlik, intiutsiya, natijalarni oldindan ko'ra bilish, fantaziya, tadqiqotchilik va refleksiyaning qamrab oladi. Talabalarning ijodkorligi va kreativligi tafakkur va muloqot qilishlarida, hissiyot va tuyg'ularida, turli faoliyat turlarida o'z aksini topgan[3]. Kreativlik shaxsni yaxlit holda yoki uning muayyan xususiyatlarini tavsiflaydi. Kreativlik iqtidorning muhim omili sifatida ham namoyon bo'ladi. «Bugungi kunda kreativ mutaxassislarni shakllan-

tirish zamonaviy jamiyat ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biridir. Qo'yilgan vazifaga faqatgina kreativ ta'lim metodikasini maqsadli holda olib borish bilan erishish mumkin, bunda pedagogik jarayonning har birishtirokchisiga yangi bilimlarni tushuntirish, yaratish va undan samarali foydalanish uchun sharoit yaratishga imkon beradi. Aynan shuning uchun ham so'nggi yillarda kreativ ta'limni kreativ rivojlanish shakli tadqiqotchi - pedagoglar tomonidan faol o'rganilib kelinmoqda» [4].

Ta'lim tizimida boshqaruv jarayonlari bo'yicha buyuk sharq mutafakkirlari Al-Xorazmiy, Al-Forobiy, Al-Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Umar Hayyom, Sa'diy Sheroziy, Mirzo Ulug'bek, Abduraxmon Jomiy, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Boburlar birinchilardan bo'lib ta'lim metodlari orqali ilmiy asoslab berishgan. Bundan tashqari, Amerika psixologi Abraham Maslou kreativlikni inson tabiatining fundamental xarakteristikasi sifatida ko'radi, ya'ni barcha insonlardagi tug'ma qobiliyat, lekin hayoti davomida ma'lum ijtimoiy to'siqlar natijasida yo'qolib ketadi deb hisoblaydi [5].

MUHOQAMA(OBSUJDENIJE/DISCUSSION)

Oliy ta'limda katta o'zgarishlar ro'y bermoqda, jumladan, kreativlikni boshqaruv jarayonlarga integratsiya qilish zarurati. Bunday innovatsiyalarning joriy etilishi zamonaviy talablarga moslashishga, ta'lim sifatini oshirishga, o'quvchilar va o'qituvchilarning mamnunligini oshirishga xizmat qilmoqda. Ta'limga kreativ yondashish talabalarning tanqidiy fikrlashi, tasavvuri va mustaqilligini rag'batlantiradigan innovatsion usullar va texnologiyalardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Bunday usullarni boshqaruv jarayonlariga joriy etish ta'lim jarayonini boshqarish va tashkil etishni sezilarli darajada yaxshilashi mumkin.

Oliy ta'lim muassasasini boshqarishga nisbatan kreativ yondashuv asosida rahbar ta'lim muassasasini bir butun yaxlit tizim sifatida va uning belgilari haqida aniq tasavvurga ega bo'ladi. Tizimning birinchi belgisi yagonaligi hamda uni bo'laklar, tarkibiy qismlarga ajratish mumkinligidadir. Ikkinchi belgisi tizimning ichki tuzilishining mavjudligini anglatadi. Uchinchi belgisi tizimning integratsiyalana olishidir. Tizimning har bir tarkibiy qismi o'ziga xos sifatga ega bo'lgani

bilan, o'zaro harakat orqali tizimning yangi integratsiyalana olish sifati hosil bo'ladi. To'rtinchi belgisi ta'lim muassasalarining tashqi muhit bilan chambarchas bog'liqligidir.

NATIJARAR (PEZYJTATY / RESULTS). Kreativ yondashuv talabalarning bir-birlari bilan, o'qituvchi, dialog, ta'lim, ishbilarmon va rolli o'yinlar shaklida turli xil axborot manbalari bilan faol samarali hamkorligi, yangi ijtimoiy va professional tajribani o'zlashtirish uchun o'quv (kasbiy) vazifalarni hal etishga asoslangan aniq vaziyatlarni tahlil qilish sifatida ko'rib chiqiladi. Ta'lim muassasasining rahbari o'zining faoliyatida menejer vazifasini ham bajaradi. Shuning uchun u o'z faoliyatida kuzatish, anketa, test, instuktiv va metodik materiallardan keng foydalana bilishi lozim.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, kreativlikni oliy ta'lim muassasalarining boshqaruv jarayonlariga integratsiya qilish nafaqat maqbul variant, balki zamonaviy ta'lim landshaftidagi zaruratdir. Kreativ yondashuvni qo'llash orqali OTMLar samaradorligini, moslashuvchanligini va umumiy ta'lim tajribasini oshirishi mumkin. Ushbu yondashuv ishtirokchi qarorlar qabul qilish, moslashuvchan siyosat ishlab chiqish, texnologiyalardan innovatsion foydalanish, fanlararo hamkorlik va doimiy takomillashtirish majburiyatini talab qiladi. OTMLar zamonaviy dunyoning murakkabliklari bo'ylab harakatlanar ekan, ijodiy ma'muriy tizim ularning muvaffaqiyati va barqarorligi uchun kalit bo'ladi.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. 2020-yil 23-sentyabr.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2018 yil 28 dekabr.
3. Кузмин Е.С. и др. Руководитель и коллектив. Социально-психологический очерк. – Л.: Лениздат, 1974.
4. Qosimova D.S. Boshqarish nazariyasi asoslari. O'quv uslubiy majmua. – T.: TDIU, 2011. – 428 b.
5. Baybayeva M. X. Ta'lim muassasalarida rahbar ayollarning boshqaruv faoliyatidagi roli //integration of science, education and practice. scientific-methodical journal. – 2022. – T. 3. – №. 5. – S. 59-66.